

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

ANAYASA KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

1'inci Toplantı

24 Kasım 2017 Cuma

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un, 24 Kasım Öğretmenler Günü'nde bütün öğretmenleri tebrik ettiğine ve Anayasa Komisyonu Başkan Vekili Burdur Milletvekili Reşat Petek'e geçirdiği operasyon nedeniyle geçmiş olsun dilediğine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un, Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Teklifi'nin (2/1929) içeriğine ilişkin açıklaması

III.-KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

A)KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1.- Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Teklifi (2/1929)

III.- ALT KOMİSYON

A) ALT KOMİSYONA SEVKLER

1.- Yozgat Milletvekili Yusuf Başer ve arkadaşlarının Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Teklifi'nin (2/1929) alt komisyona sevk edilmesine ilişkin önergesi ile alt komisyonun çalışma

konusuyla ilgili yazışma yapması, ihtiyaç duyacağı diğer işleri ifa etme konusunda yetkili kılınmasına ilişkin karar

IV.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Alt komisyon toplantısının 27 Kasım 2017 Pazartesi günü yapıp yapılamayacağı konusunda görüşmeler

ANAYASA KOMİSYONU

1'inci Toplantı

24 Kasım 2017 Cuma

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Anayasa Komisyonu saat 11.05'te açıldı.

Komisyon Başkanı Mustafa Şentop,

24 Kasım Öğretmenler Günü'nde bütün öğretmenleri tebrik ettiğine ve Anayasa Komisyonu Başkan Vekili Burdur Milletvekili Reşat Petek'e geçirdiği operasyon nedeniyle geçmiş olsun dilediğine,

Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Teklifi'nin (2/1929) içeriğine,

İlişkin birer açıklamada bulundu.

Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Teklifi (2/1929) üzerinde bir görüşme yapıldı.

Yozgat Milletvekili Yusuf Başer ve arkadaşlarının Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Teklifi'nin (2/1929) alt komisyona sevk edilmesine ilişkin önerge ile alt komisyonun çalışma konusuyla ilgili yazışma yapması, ihtiyaç duyacağı diğer işleri ifa etme konusunda yetkili kılınması kabul edildi.

Alt komisyon toplantısının 27 Kasım 2017 Pazartesi günü yapılıp yapılamayağı konusunda bir görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 12.14'te toplantıya son verildi.

24 Kasım 2017 Cuma

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.05

BAŞKAN : Mustafa ŞENTOP (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ : Reşat PETEK (Burdur)

SÖZCÜ : Abdurrahman ÖZ (Aydın)

KÂTİP : Muhammet Emin AKBAŞOĞLU (Çankırı)

BAŞKAN – Sayın Bakanım, Anayasa Komisyonumuzun değerli üyeleri, değerli katılımcılar, değerli basın mensupları; Başkanlık Divanımız adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Toplantı yeter sayımız mevcuttur.

Toplantımızın hayırlı olmasını Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyorum.

Anayasa Komisyonunun 26'ncı Yasama Dönemi 3'üncü Yasama Yılı 1'inci toplantısını açıyorum.

Toplantımızın gündemi 22 Kasım 2017 Çarşamba günü sizlere yazılı olarak tebliğ edilmiştir. Ayrıca TBMM uzantılı e-posta adreslerinize de gönderilmiştir.

Bugünkü toplantı gündemimizde (2/1929) esas numaralı Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Teklifi yer almaktadır.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un, 24 Kasım Öğretmenler Günü'nde bütün öğretmenleri tebrik ettiğine ve Anayasa Komisyonu Başkan Vekili Burdur Milletvekili Reşat Petek'e geçirdiği operasyon nedeniyle geçmiş olsun diletiğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN – Ben toplantımızın açılışında öncelikle, bugün 24 Kasım Öğretmenler Günü, bütün öğretmenlerimizin özel olarak onlara ayrılmış bu gününü tebrik ediyorum. İnşallah, daha iyi şartlarda yarının Türkiye'sinde öğretmenlik yapma imkânlarının olacağını ümit ediyoruz. Ellerinden öpüyoruz.

Bir de, Komisyonumuz Başkan Vekili Sayın Reşat Petek bir operasyon geçirmiştir; kendisine buradan geçmiş olsun diyoruz, acil şifa dileklerimizi iletiyoruz.

III.-KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

A)KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1.- Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Teklifi (2/1929)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, bu kanun teklifi Yüksek Seçim Kurulunun teşkilat ve görevlerine ilişkin bir kanun teklifi. Biz bu toplantı öncesinde de Komisyon üyesi arkadaşlarımızla temas ettik, bu teklifin bir alt komisyonda değerlendirilmesi yönünde bir genel eğilim ortaya çıkmıştı; ben onu buradan sizlere arz etmek isterim. Onun için toplantıya başlarken üzerinde bir müzakere yapalım mı yoksa alt komisyon çalışmasından sonra mı yapalım diye...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Sayın Başkan, ben kısa bir değerlendirme yapmak istiyorum çünkü alt komisyonda herkes olmayacak, Komisyonumuzun, Sayın Bakanımızın takdirlerine sunmak istediğim sorular var.

BAŞKAN – Toplantıya katılan arkadaşlarımız var, onları da burada ifade edeyim: Maliye Bakanlığından Osman Şahin Daire Başkanı, Gülay Önal, Ayten Demirel, Kamile Özel, Cengiz Demirbağ, Erdal Demir. Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığından Murat Özeren, Harun Özkan, Ülkü Kartal. Devlet Personel Başkanlığından Melike Özcan, Mehmet Ali Yalçın, Ökkeş Şahin. Komisyon uzmanımız her zaman olduğu gibi Haluk Kurnaz burada.

Buyurun Muharrem Bey.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Sayın Bakanımız, bürokrasinin değerli temsilcileri, basınımızın değerli mensupları; ben de herkesi sevgiyle saygıyla selamlıyorum. Öğretmenler Günü'müz kutlu olsun. Öğretmenlerimize hepimiz minnettarız. Ancak bugün maalesef yapılan araştırmalar gösteriyor ki öğretmenlerimizin yüzde 80'i, özellikle gelir yetersizliği sebebiyle ciddi psikolojik sorunlar yaşıyorlar. Yüzde 90'ına yakını, siyasi baskı altında olduğunu söylüyor. Geleceğe güvenle bakmıyor öğretmenlerimiz ve öğretmenliğin artık saygın bir meslek olmadığını ileri sürüyorlar. Eğer öğretmenlerimiz bu durumdaysa biz nasıl çocuklarımıza mutlu, sağlıklı, güzel bir gelecek bırakacağız? Bunu da paylaşmak istedim. Hepimizin öğretmeleri vardı, bu sorunları gerçekten hep birlikte ivedi bir şekilde çözmek zorundayız. Öğretmenler geleceğe umutla bakmıyorsa hepimizin çok ciddi düşünmesi gerekiyor.

Sayın Bakanım, Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; seçimlerin güvenliği, seçimlerde adalet, eşitlik, özgürlük, serbestlik, katılımcılık o kadar önemli ki bunları sağlayamazsak işte o zaman millî iradenin tecelli ettiğini söylemek de mümkün değil. Söyleriz ama ancak sözde kalır. Onun için gelen teklif çok çok önemli. Keşke bu teklif Sayın Grup Başkan Vekilinin tek imzasıyla gelmiş olsaydı keşke bu teklif hazırlanırken siyasi partilerin ve sivil toplum örgütlerinin de katılımı sağlansaydı. Çünkü bu, herkesi ilgilendiren, hepimizi yakında ilgilendiren, 80 milyonu yakında ilgilendiren bir teklif.

Sayın Başkanım, ben alt komisyonda uzun uzun tartışırız çok detaya girmeyeceğim ama, herkes buradayken, Sayın Bakanımızın, sizlerin takdirlerinize sunmak istediğim önemli noktalar var.

Bakın, Yüksek Seçim Kurulunun bir teşkilat yasası tabii ki olmalı, ancak amacımız gerçekten özerk, bağımsız, güçlü bir Yüksek Seçim Kurulu oluşturmaksa bu teklifte ciddi eksiklikler var. Mesela en basitinden müstakil bütçe öngörülmemiş, yani basit bir örnek. Onun dışında Yüksek Seçim Kurulunun teşkilat yapısını oluşturalım derken 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'da da birçok değişiklik getiriyoruz.

Seçimlerde en önemli unsurlardan biri seçmen kütükleri. Seçmen kütüklerinin doğruluğu, güvenliği ve denetimi konusunda yeterli hüküm yok teklifte. Seçmen kütükleri tamamen Bakanlıktan gelen bilgilere göre ve tamamen siyasi iktidarca yürütülen süreçlerle yönetiliyor. Katılım maalesef mümkün değil. Evet, seçmen kütüklerinin Nüfus ve Vatandaşlık Genel Müdürlüğündeki adrese kayıtlı sisteme göre verilen tabii ki Bakanlıkça toplanması önemli ama seçmen bilgileri İçişleri Bakanlığından alındıktan sonra seçmen kütüklerinin oluşturulması sürecindeki en önemli süreç budur. İşte orada en azından -bütün siyasi partiler olmasa bile- Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerden temsilcileri de katmak lazım bu sürece. Bunlar milletvekili olmak zorunda değil, siyasi partiler bir bilgisayar mühendisi, uzman da önerebilir, bir hukukçu da önerebilir ama en azından Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerin vereceği temsilcilerden de oluşan, tabii ki yine Bakanlığın denetiminde, bir kurul tarafından seçmen kütüklerinin hazırlanması ve denetim görevinin bu kurul tarafından yapılması çok çok önemli ama buna ilişkin herhangi bir hüküm yok.

Örneğin 9’uncu maddenin birinci fıkrasının (d) bendi. “Mükerrer oy kullanan seçmenleri tespit etmek.” diyor. Herhâlde “Görevler” bölümünde. Evet, bu doğru ama mükerrer oy kullanan seçmenleri tespit etikten sonra zaten kullanılmış yani ne yapacağız? Mükerrer oy kullanılmasını önlemek önemli olan, mükerrer oy kullanılmasını önlemeyi de buraya eklemek lazım. Bir de bunlar şikâyet üzerine mi incelenecek, resen mi incelenecek bunlara dikkat etmek zorundayız.

Yüksek Seçim Kurulunun gerçekten bağımsız, tarafsız, güçlü olmasını istiyorsak eğer... Burada bazı maddeler var ki mesela Yüksek Seçim Kurulunda seçim uzmanı olarak yetişen, çalışan insanlar önemli personel tamamen başkan tarafından Adalet Bakanlığına gönderilebilir dilediği zaman. 10’uncu maddenin altıncı fıkrası yanılmıyorsa. 10’uncu maddenin altıncı fıkrası diyor ki: “Kurulda görev yapan 657 sayılı Kanun’a tabi personel başkanın teklifi üzerine yılı merkezi yönetim bütçe kanunundaki atama izni sınırına tabi olmaksızın müktesepelerine uygun olan Adalet Bakanlığınca bakanlık merkez ve taşra kadrolarına atanabilir.” Bence Yüksek Seçim Kurulu bağımsız, güçlü olucaksa personel de böyle bir baskı altında çalışmamalı diye düşünüyorum. Her zaman YSK tarafından yani YSK Başkanı tarafından Adalet Bakanlığına gönderilme tehdidiyle karşı karşıya kalmamalı, YSK personelinin tamamen bağımsız, tarafsız ve güven içerisinde çalışma imkânı olması.

Teklifte çok temel iki konu var, onu herkes biliyor artık sandık kurulu başkanlarının atanması. Sandık kurulu başkanlarının atanmasında siyasi partilerin katılımı çok çok önemli. Ama maalesef teklifte bu, tamamen kaldırılıyor. Yani mevcut uygulamada biz bunu listeler verebiliyoruz siyasi partiler olarak, kura çekimi var ama şimdi tamamen ilçe seçim kurulu başkanları yani bir yerde dilediği kamu personelinin atayacak. Seçim güvenliğini, seçime duyulan güveni demokrasiyi temelinden sarsacak bir uygulama. Bence mutlaka bu tekliften çekilmeli. Biz eğer gerçekten seçimlerin demokratik, şeffaf, eşit, adil olmasını gerçekten bunu istiyorsak bu tekliften mutlaka çıkarılmalı.

Bununla ilgili müşahitler konusunda sınırlama getiriliyor. Müşahitler konusunda sınırlama getirilmemeli, aksine müşahit, gözlemci artırılmalı, sivil toplumun da denetimi açılmalı. Seçimler ne kadar katılımcı, ne kadar şeffaf, ne kadar denetim yüksek olursa o kadar milletin, toplumun seçim sonuçlarına saygısı artar, güveni artar, demokrasimiz güçlenir. Ama maalesef sandık kurulu başkanları ve müşahitler yani gözlemci konusunda da çok sakıncalar doğuracak, bizi çok tartışmalara sürükleyecek hükümler var, bunlar da bence mutlaka geri çekilmeli.

Bakın, Yüksek Seçim Kurulu Başkanı ve üyeleriyle ilgili görevleri devam edecek. Edebilir ama öbür taraftan personel altı yıl uygulaması mutlaka bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren geçerli olmalı. Çünkü görev yapan personelin, seçim müdürlerinin, seçim müdür yardımcılarının ciddi bir deneyimi, birikimi var, kurumun, seçimlerin hafızası onlar. Yani bu, bu şekliyle yürürlüğe girerse onların hepsi rotasyona tabi olmak istemeyip görevlerini bir anda bırakabilirler ve ciddi sıkıntılar süreçte yaşanabilir. Yargıtay, Danıştay üyelerinde bunu yaptık, on iki yılda yasa yürürlüğe girdikten sonra on iki yıl işlemeye başladı bildiğim kadarıyla. Burada da altı yıl mutlaka ve mutlaka kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren uygulanmaya başlamalı. Bu şekilde uygulamada doğabilecek ciddi sorunların önüne geçilebilir diye düşünüyorum.

10’uncu maddenin on birinci fıkrası: Burada şöyle bir ibare var seçimlerde görev yapacak insanlarla ilgili. Zaten Yüksek Seçim Kurulu, il meclis seçim kurullarımız seçim dönemlerinde bütün kamu görevlilerine görev verebilirler, bu desteği alabilirler. Zaten bu teklifte kadro sayıları da ciddi oranda artırılıyor. Yalnız burada gerçekten anlamakta güçlük çektiğimiz bir ibare var, yazmış anlatmış “... Cumhuriyet savcıları, vali ve kaymakamlar, asker kişiler, kolluk, amir memurları hariç...” diyor devam ediyor “...memur, işçi ve hizmetlileri seçim iş ve işlemlerinde görevlendirilebilir, bunlar dışında da gerekli gördüğü kimseleri çalıştırabilir.” diyor. Son derece muğlak, son derece belirsiz “bunlar dışında”

yani herkes çalıştırılabilir. O zaman bu yetki veriliyor, bu hükümde yani "...bunlar dışında da gerekli gördüğü kimseleri çalıştırabilir." hükmünde gerekli görülen kimselerin kimler olacağı belirtilmemiş, tanımlaması yapılmamış. Eğer bunlar belirli niteliklere sahip kamu görevlileri dışında kişiler olacaksa nitelikleri ne olacak, nasıl seçilecekler? Bizce bu, üzerinde ciddi durulması gereken bir konu.

Son olarak şunu paylaşmak istiyorum: Bunları takdirlerinize arz ediyorum ki yani Komisyonumuzun tamamı buradayken, Sayın Bakanımız buradayken. Bakın, yine çok hassas bir konu. Geçiş hükümlerinde geçici madde 6. Geçici madde 6'yla yine personelle ilgili şöyle bir düzenleme getirilmiş: "Yapılacak sözlü sınav sonucuna göre başkan tarafından atama yapılabilir." Bu sözlü sınav mutlaka kaldırılmalı. Çünkü bu kayırmalara, kadrolaşmaya her türlü suiistimale yol açabilir. Konumuz seçim, konumuz Yüksek Seçim Kurulu, ilçe seçim kurulları, seçimle ilgili personel, bu, her şey demek. Seçimler öyle bir şey ki seçimleri demokratik yapmazsanız, adil yapmazsanız eşit, özgür yapmazsanız bu, demokratik hukuk devletini de yıkıyor, egemenlikten yasama, yargı yetkisine kadar her şeyi etkiliyor çünkü Türkiye Büyük Millet Meclisi de her şey bu seçimler sonucunda oluşuyor. Bu tamamen bir keyfiliği getirebilir, hangi siyasi parti iktidarda olursa olsun bu doğru bir şey değil. Bu açıktan atama, sözlü sınav sonucuna göre başkan tarafından belirlenecek olması da mutlaka bizce çıkartılmalı diye düşünüyoruz çünkü mevcutta, bildiğim kadarıyla, yazılı sınav başarılarına göre ve terfiyle, işte belli nitelikleri olanlar bu görevleri yapabiliyorlar.

Bizim amacımız, evet, Yüksek Seçim Kurulumuz sağlıklı, güçlü bir teşkilat yapısına kavuşsun, bir teşkilat yasası olsun, müstakil bütçesi olsun, özerk olsun, bağımsız olsun, güçlü olsun ama özellikle üzerinde durduğumuz, mutlaka bu maddelerin bir kısmı geri çekilmeli, bir kısmı düzeltilmeli. Bizim amacımız seçimlerin her zaman demokratik olmasıdır çünkü başka türlü demokrasimizi geliştirmemiz mümkün değildir diyorum. Ayrıca bu hâliyle bu teklif yürürlüğe girerse bizce Anayasa'ya ciddi bir aykırılık da oluşabilir. Onun için alt komisyonda bu sandık kurulu başkanları ile müşahitlerle ve personelin rotasyonu ve altı yılla ilgili düzenlemeler yapılırsa eminiz çok daha sağlıklı bir süreç işler diye düşünüyoruz.

Bunları takdirlerinize sunmak istedim.

Teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Muharrem Erkek.

Sayın Mithat Sancar, buyurun.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli üyeler, sevgili konuklar; çok önemli bir teklif var önümüzde, Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Teklifi bu. Öncelikli şunu belirtelim: Türkiye'nin çok partili hayata geçtikten sonra demokrasiyle ilgili en iyi başardığı işler arasında seçimler geliyor. Bu konuda bizler üniversitede derslerde de vurgularız, bazı eksiklikler olmuştur, bazı sıkıntılar yaşanmıştır fakat son yıllara kadar seçim konusunda çok büyük tartışmalar, şaibe iddiaları olmamıştır. Bunu giriş olarak belirtmemin nedeni, iyi işleyen bir sistemi bozmak yerine, onu daha iyi hâle getirecek, sıkıntıların doğduğu sorunları giderecek çalışmalar yapmak gereğine işaret etmektir.

Şimdi, bizde seçim hukukunun temel ilkelerinden biri, seçimlerin yapılış ve denetiminde elbette yargının önemli bir rol üstlenmiş olması ama aynı zamanda her aşamada siyasi parti temsilcilerine yer verilmiş olmasıdır. Böylece karşılıklı bir denge ve fren mekanizması kendi mantığına göre, kendi gereklerine göre seçim teşkilatında ve seçimlerin yönetiminde sağlanabilmişti. Zannedirim, bugüne kadar, en azından son yıllara kadar –onların da hangi seçimler olduğunu belirteceğim- seçimlerle

İlgili çok ciddi tartışmaların yaşanmamış olmasında bu durumun çok özel bir etkisi vardır. Siyasi parti temsilcilerinin YSK'dan başlayarak il ve ilçe seçim kurullarına varana kadar sandık başında da yer alması seçimlerin sağlıklı işleminde biraz önce de söylediğim gibi çok önemli rol oynamıştır.

Peki, esas karşılaştığımız sıkıntılar ne olmuştur? Seçimlere müdahale iddiaları ve sonuçları etkileyecek seçim hileleri meseleleri, özellikle yerel seçimlerde 2014'te, hatta 2009'da da gündeme gelmişti. Genel seçimlerle ilgili bu çapta çok büyük tartışmalar yaşanmadı ama 16 Nisanda yapılan referandumda hâlâ devam eden şaibe tartışmaları olduğu da hepimizin malumudur. Neden böyle bir sorun yaşandı referandumda, neden böyle bir tartışma ortaya çıktı? Yine biliyoruz ki Yüksek Seçim Kurulunun seçimler, oy kullanma, seçim işlemleri devam ederken verdiği bir karar. Şimdi, böyle bir durumun ortaya çıkmasını önlemeye yönelik herhangi bir hüküm bu teklifte yer almıyor. Oysa eğer bir düzenleme yapılacaksa, böyle önemli bir konuda bir düzenleme yapılacaksa en taze tarihi esas alıp en önemli tartışmanın yaşandığı konuyu öne çekmek ve o tartışmanın kaynağını, sebeplerini ortadan kaldırmaya çalışmak gerekir. Bir defa, bu yok.

İkincisi: Seçimlerle ilgili gözlemcilik ve seçim kurullarında faaliyet gösterme, görev yapma konusu Türkiye'de iyi işleyen bir sistemdi, hatta bana göre özellikle siyasi partilerin müşahit görevlendirmesi ama ondan öte sivil toplum örgütlerinin ve sivil inisiyatiflerin seçimlerin kontrolü için, sağlıklı geçmesi için oluşturdukları ağlar ve yaptıkları faaliyetler de çok önemli olmuştur yani seçimin denetiminde elbette yargı birinci derecede görevli ve yetkili olur, siyasi partiler bu konuda yine kendi alanlarında görev ve rol üstlenirler fakat bütün denetim meselelerinde kamusallığın ne kadar önemli olduğunun da burada hatırlanması ve hatırlatılması gerekiyor.

Yargıyı bile tarafsız kılmamanın en etkili yolu olarak kamusal denetim gösterilir. Bu konularda inşallah alt komisyonda ve alt komisyon görüşmeleri tamamlandıktan sonra burada yapılacak tartışmalarda daha ayrıntılı bilgiler verme imkânımız olur. Kamusal denetim, tarafsızlığı olabilecek en üst düzeyde sağlamanın en kuvvetli imkânı, metodudur. Bu kamusalıktan kastımız tabii çok geniş bir çerçeveyi kapsıyor. Mesela yargının bile kamusal denetiminden söz edildiğinde çeşitli ağlarla önemli davaların ya da her çevrenin üzerinde özel durdurduğu yargılamaların gözlenmesi ve oradaki akışın kamuoyuna duyurulması yöntemi kamusal denetimde kullanılan bir yöntemdir. Amerika Birleşik Devletleri'nde, İsviçre'de, Avusturya'da ve başka ülkelerde buna benzer ağlar vardır. Yargının bile bu şekilde tarafsızlığı sağlanmak için kamusal denetime açık hâle getirilirken seçimlerde kamusal denetim imkânını kısıtlayacak bir yola gitmeyi anlamak mümkün değildir. Esasen bu konuda bugüne kadar ne gibi bir sorun yaşandığını da ne bu teklifin gerekçesinde ne de bu teklifin savunulması adına yapılan açıklamalarda bir bilgiye rastlayabiliyoruz. Neden iyi işleyen bir sistem bozuluyor yani sandık kurulu başkanlıkları ve il, ilçe sandık kurulları, il, ilçe seçim kurulları görevlerinin seçim müdürlüklerine aktarılması neden ihtiyaç duyulan bir konudur? Bir de müşahitlikler meselesi var. Müşahitlik sistemi neden bozuluyor, neden değiştiriliyor? Bugüne kadar bu konularda gerçekten bir sorun yaşandı mı? Bize göre, müşahitlerin çokluğu ve bu konuda siyasi partilerin de yetkili, görevli olması, yetki sahibi olması, etki imkânına sahip olması herhangi bir sıkıntı yaratmadığı gibi tam tersine en zor şartlarda bile seçimlerle ilgili şaibe tartışmalarının çok fazla büyümesini de engellemiştir çünkü ortak sorumlulukla ve karşılıklı denetimle hareket ediyordu siyasi partiler, her kademedeki böyle bir işleyiş vardı. Şimdi, neden bu bozulmak isteniyor? Bunları, eğer seçimlerle ilgili işleyişi, iyi işleyen yerleri bozarsanız bu tartışmaların önünü almak mümkün değil.

16 Nisan referandumuyla ilgili tartışmaları hatırlayalım. İktidar tarafı bunları haksız bulduğunu söylüyor ama ne dersenez deyin, bu tartışma bitmeyecek, unutulmayacak da. 16 Nisan ileride hep bu iddialarla birlikte anılacaktır. 1946'dan sonraki seçimleri hatırlayın. Biz bugün onlarla ilgili

konusuğumuzda da hâlâ orada usulsüzlükleri ve o müdahaleleri konuşuyoruz, seçim sisteminin nasıl bozuk olduğunu konuşuyoruz yani aradan altmış yıl geçse de yaşanmış usulsüzlükler mutlaka gündeme geliyor. Zaten bu konularda ders kitapları, araştırma, inceleme eserleri bu tartışmaları kaydediyor ve hafızaya bunlar nakşoluyor yani kamusal hafızaya da akademik hafızaya da bunların yerleşmemesini önlemek mümkün değildir. O zaman şimdi bu YSK'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Teklifi'yle getirilmek istenen demin söylediğim çok sıkıntılı değişiklikler de bundan sonraki her seçimde yeni tartışmaların, şaibe iddialarının ortaya çıkmasına yol açacaktır. Yapılacak her seçim bir şaibe tartışmasının gölgesi altında kalacaktır.

Seçim müdürlükleriyle ilgili düzenlemede de aynı sıkıntıyı görmek mümkün. Özellikle mülakat sisteminin nasıl kayırmacılık ve kadrolaşmaya yol açtığı da biliniyor. Esasen Türkiye bu konuda hâlâ çok ciddi sıkıntılar yaşıyor pek çok alanda, özellikle yargı alanında mülakat sisteminin yarattığı kadrolaşma ve kayırmacılık sorunlarıyla boğuşuyor. Bundan önce yaşananları da yaşanan tecrübeleri de dikkate almak lazım. Seçimlerle ilgili böyle önemli bir birim oluşturulurken en objektif atama yönteminin tercih edilmesi lazım. Türkiye'de en fazla şaibe yaratan sözlü sınav, mülakat usulünün burada kesinlikle yer almaması lazım çünkü seçim müdürlüklerine verilen yetkiler son derece önemli ve seçim müdürlükleri seçimlerin akışını belirleyecek bir ağırlığa sahip kılınıyor bu teklifte. Bu nedenle, dediğim gibi, atama usulüyle ilgili yapılacak düzenleme, buradaki düzenleme mutlaka değiştirilmeli ve mülakat sistemi kaldırılmalı, daha objektif yöntemler üzerinde durulmalıdır. Elbette diğer konularda da söyleyeceklerimiz var ama şu genel bilgiyi tekrar hatırlatma ihtiyacı duyuyorum.

Değerli arkadaşlar, seçim sistemi, 1950'den itibaren aşağı yukarı bir altmış yıl çok zor zamanlarda bile iyi işlemiş bir sistemdir Türkiye'de. Hatta şöyle alıntılar da hatırlatabilirim: Türkiye demokrasisiyle ilgili önemli akademisyenlerin, yabancı akademisyenlerin yabancı dilde yazdıkları eserlerde Türkiye demokrasisinin pek çok yanının sıkıntılı olduğu söylenir, yazılır, özellikle denge denetleme mekanizmalarında, temel hak ve özgürlükler konusunda ciddi sıkıntılar olduğu belirtilir ama seçimler Türkiye demokrasisinin bu altmış yıl boyunca sağlıklı işleyen neredeyse tek kurumu olmuştur, son altı yedi yılı bir kenara bırakıyorum. Bu böyle bir sistemin, böyle iyi işleyen, esas itibarıyla, temel ilkeleri itibarıyla iyi işleyen sistemin en kritik noktalarında ciddi şaibe yaratan değişikliğe gitmenin amacı ne olabilir?

Öte yandan, bir nokta daha: Seçim sistemiyle ve seçimlerin örgütlenmesiyle ilgili değişiklikler genellikle iktidarlar tarafından kendilerine avantaj sağlayacak şekilde hazırlanır. Bundan önce de çeşitli konularda bu tür manevralara tanık olduk. Aynı iddia burada da yeniden gündeme gelecek, emin olun gündemde de uzun süre kalacaktır. Bu teklifin hazırlanmasındaki asıl amaç, "İktidara önümüzdeki seçimlerde avantaj sağlamaktır." intibas ve iddiası çok güçlü temellere sahiptir. Şaibeli ve tartışmalı bir seçim sürecinden iktidar olarak çıkmanın ne böyle bir avantajı sağlayan partiye ya da partilere ne de ülkeye bir yararı olabilir. Tam tersine demokrasimizin epeyce hırpalanmış olmasına rağmen hâlâ işlemesi, işlediği varsayılan ve işlemesi çok umulan, umut edilen bu önemli alanı da artık bu itibarını kaybedecektir yani seçim de demokrasinin, Türkiye demokrasisinin işlemeyen konularından biri hâline gelecektir. Zaten bu son halkadır yani bunu koparırsanız aslında bir yerleri de iyice dağıtmış olursunuz ki seçim şaibeli olursa başka konularda yapacağınız iyi düzenlemeler bile demokrasinin itibarını ve geleceğini kurtarmaya yetmez. Ön şarttır seçim, düzgün, dürüst, eşit, serbest bir seçim demokrasinin vazgeçilmez şartıdır. En azından seçimlerde iktidar olma umudu bu sistem içinde mücadeleye ve çalışmaya devam etme konusunda muhalefeti teşvik eder, insanların da sandıktan umudu kesmelerini önler. Eğer sandıktan geniş kitleler umudu keserse açıkçası bu çok trajik bir durum olur ki Türkiye'de son zamanlarda yapılan kamuoyu anketlerine baktığımızda kararsızların sayısı oldukça yüksek. Bu kararsızlar içinde oy kullanmayı düşünmeyenlerin oranı da yüksek. Özellikle muhalefet partilerine oy

veren seçmenler arasında da sandığa ve seçim güvenliğine ilişkin kaygılar, şüpheler çok yüksek. Şu sözleri pek çok yerde duyuyoruz, sizler de duyuyorsunuzdur zannederim: “Ne yaparsak yapalım, biz ne kadar yüksek oy alırsak alalım seçim manipülasyonu ve hilesiyle zaten bu iktidar yine kendini sandıktan çıkaracaktır.” Bir iktidarın böyle bir izlenim, böyle bir algıyı yerleştirmiş olması kendisi adına da ülke adına da çok talihsizdir, son derece sıkıntılıdır. O nedenle Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Teklifi önümüze gelmişken esas son yıllarda yaşadığımız sorunları düzelterek değişiklikler üzerinde yoğunlaşalım, iyi işleyen hususları bozmayalım.

Dediğim gibi, daha ayrıntılı tartışmaları hem alt komisyonda hem burada yine yapmaya devam edeceğiz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Sancar, teşekkür ediyorum.

Sayın Murat Emir, buyurunuz.

MURAT EMİR (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de sözlerime öncelikle sizi, Sayın Bakanı, değerli Komisyon üyesi arkadaşlarımı ve katılan bürokratları selamlayarak başlamak istiyorum.

İkinci olarak 24 Kasım Öğretmenler Günü dolayısıyla bütün öğretmenlerimize saygılarımızı ve muhabbetlerimizi göndermek istiyorum buradan bir öğretmen çocuğu olarak. Bugünlere gelmemizde en büyük emeği olan öğretmenlerimizin hepsinin saygıyla anılması gereken bir gündeyiz ancak bu günlerin, böyle anmaların ötesinde, eğitimdeki sorunlarımızın ve öğretmenlerimizin içinde bulunduğu sorunların ve çözüm yollarının tartışılacağı günler olarak değerlendirilmesi gerektiğini de belirtmek isterim.

Çok kısa bir iki noktanın altını çizmek üzere söz aldım. Bir defa, süreç eksik işletilmiştir, alışlageldiği bir biçimde acele yaklaşımlarla ve tartışılmadan Komisyonumuzun önüne bir teklif getirildi ve bu teklifin çok kısa süre içerisinde de yasalaşması için çaba gösterileceği belirtildi, hatta tarih bile verildi “Aralığın başında bu yasalaşır.” deniyor. Tabii, burada bu acelenin sebebini sormak gerekiyor. Çünkü -Sayın Sancar da bahsetti- Türkiye demokrasisi her açıdan sorunludur ancak son bir iki seçime kadar, özellikle 16 Nisan referandumuna kadar Türkiye’de seçimlerin güvenliği bu denli tartışmalı olmamıştı. Oysa seçimlerin güvenliğinin bu kadar tartışıldığı ve seçim sonuçlarının demokratik meşruiyetinin yerlerde olduğu, tartışılır olduğu bir ortamda Yüksek Seçim Kuruluyula ilgili bir düzenlemenin çok daha geniş ve ayrıntılı bir biçimde çeşitli platformlarda tartışılmış ve olgunlaştırılmış olması beklenirdi ancak yine de alt komisyon çalışmasına gidecek olmamız bizi bu konuda ümitlendiriyor. Umarım ki alt komisyonda, işte, biraz önce Sayın Erkek’in bahsettiği gibi, özellikle özerk bütçesi olan, seçmen kütükleriyle ilgili düzenlemelerde yine denetlemeyi, özellikle siyasi partilerin denetiminin önünü açan ve içindeki bu seçim güvenliğini -bize göre- yerle bir etme ihtimali olan maddelerin de çekildiği ve düzenlendiği daha olgun ve Türkiye demokrasisine daha katkı verecek bir yasa yapma fırsatı buluruz.

Bir konuyu dikkate sunmak istiyorum: Bu, özellikle, müşahit kartı ihtiyacı nereden kaynaklanıyor? Bunun üzerinde dikkatle durmamız gerekiyor. Bakın, şimdiye kadar müşahit kartı, sadece o gün verilen ve resimsiz bir karttı. Burada hangi sorun yaşanmıştır? Bu uygulama, Türkiye’de siyasi partilerin ve sivil toplumun seçimleri denetlemesini sağlayan en önemli enstrümandı, araçtı. Bundan niye rahatsızlık duyulmuştur? Ve bu Yüksek Seçim Kurulunun ana yapısını belirleyen bir yasaya seçimlerin güvenliğini etkileyebilecek böylesine bir iki madde sokuşturarak -bu kelimeyi bilerek kullanıyorum- acaba bir erken seçimin taşları mı döşenmektedir? Bu tartışmayı bir an evvel ayrıntılı bir biçimde yapma ihtiyacı içerisindeyiz. Bu noktada da bütün siyasi partilerin çok dikkatli olmasında bence yarar var.

Değerli arkadaşlar, özellikle Yüksek Seçim Kurulu, 16 Nisan referandumu sırasında açıkça şaibeli bir kurul olmuştur. O seçim, o referandum mühürsüz bir referandumdur. O tartışmaları tekrar açmak istemem ama oradaki Yüksek Seçim Kurulunun kendi kanunlarını ve 2014’te verdiği kendi kararlarını görmezden gelmesi bir yana, saat beşten sonra yani saat 17.00’de 32 ilde seçim sandıkları açıldıktan ve sayıma geçildikten sonra dahi geriye yürüyecek bir karar verecek kadar hukuku ayaklar altına aldıktan sonra bugün artık hiç olmazsa Yüksek Seçim Kurulunu ilgilendiren ve seçim güvenliğini ilgilendiren yasaları yaparken Türkiye’yi ve demokrasimizi rahatlatacak bir düzenleme yapılması gerektiği apaçık ortada. Çünkü değerli arkadaşlar, demokratik meşruiyetin temeli, seçimlerin -bizim Anayasa’ımızda yazdığı gibi- şeffaf ve güvenilir bir biçimde yapılmasıdır. Bu olmadığı zaman demokratik meşruiyet tartışılır, seçimler tartışılır ve bu tartışmalar yürüdüğü sürece de Türkiye özellikle şu anda da içinde olduğumuz gibi, her türlü iç ve dış saldırıya da açık hâle gelir. Türkiye’nin ağır bir dönemden geçtiği ve ciddi sorunlarla karşılaştığı hepimizin malumu ama şu da bilinmelidir ki bu sorunlardan çıkmamızın en temel yolu da güvenli seçimlerdir ve seçilecek yönetimlerin, iktidarların da demokratik meşruiyetinin sağlam olmasıdır.

Bu anlayışla, bu acele hazırlanmış, eksik hazırlanmış ve seçim güvenliğini tehdit edecek maddeler içine yerleştirilmiş tasarının alt komisyon çalışmalarında bir şekilde düzeltilerek tekrar Komisyonumuzun önüne gelmesini umut ediyorum ve saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Emir.

Sayın Oktay Öztürk, buyurun.

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Sayın Başkan, Sayın Bakanım, değerli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, çok uzun bir aradan sonra ilk defa Yüksek Seçim Kurulunun kanunu hazırlanıyor. Dolayısıyla azami bir dikkatin sarf edilmesi gerektiği noktasında arkadaşlarımızla hemfikiriz. Bir alt komisyonun kuruluyor olmasıyla da bu konudaki daha geniş değerlendirmelerimizi alt komisyon raporundan sonraya bırakacağımızı ifade etmek istiyorum. Bizim de bilhassa teknik konularda bazı tekliflerimiz var, görüşülmesini istediğimiz, değerlendirilmesini istediğimiz hususlar var. Onları da alt komisyondan sonra ifade edeceğimizi söylemek istiyorum.

Bu arada, ben de 24 Kasım Öğretmenler Günü’nün bütün öğretmenlerimiz için daha güzel günlere ulaşmaya vesile olmasını diliyorum. Ben yirmi iki yıl öğretmenlik yaptım. “Öğretmenlerin çıktıklarını biliyorum.” diye başlamıyorum, çıktım, değişen bir şey de yok. İnşallah daha güzel günlere ulaşırlar.

Bu kanuna bakarken mümkün mertebe objektif bir gözle bakmayı diliyoruz. Bu, hepimiz için geçerli yani sadece iktidar değil, muhalefet açısından da iktidar muhalefet olursa onlar açısından da çok önemli. Burada birtakım subjektif değerlendirmelerden uzak kalmak suretiyle objektif olarak herkes için geçerli olan ve mükemmel bir yasanın çıkması noktasında gerekli hassasiyetin gösterileceğini ümit ediyoruz.

Bu vesileyle tekrar hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Öztürk, teşekkür ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Mustafa Şentop’un, Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Teklifi’nin (2/1929) içeriğine ilişkin açıklaması.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, tabii, alt komisyon kurulacağı için geneli üzerinde görüşmelere -işte, teklif sahibinin, Sayın Bakanımızın, diğer arkadaşların- girmemiş idik, girmeyeceğiz ama birkaç şey söylemek istiyorum ben de metnin içeriğiyle ilgili en azından.

Şimdi, malumunuz, Yüksek Seçim Kuruluyla ilgili, teşkilat ve görevleriyle ilgili müstakil bir kanun yok. Yüksek Seçim Kuruluyla ilgili düzenlemeler ağırlıklı olarak 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'da, bir kısmı da diğer kanunlarda; Mahalli İdareler Seçimi Kanunu, Milletvekili Seçimi Kanunu, Cumhurbaşkanı Seçimi Kanunu'nda az da olsa bazı düzenlemeler var. Bu düzenleme, esasen, farklı kanunlardaki dağılmış olan Yüksek Seçim Kurulunun teşkilatı ve görevleriyle ilgili hükümlerin toplanmasını esas alıyor, ana yapısı, omurgası bu. Burada içeriğiyle ilgili çok kısa birkaç hususa değinmek istiyorum. Tabii, bunlar yeni getirilen hükümler değil muhtevası itibarıyla.

Yüksek Seçim Kurulunun üye sayısı, üyelerin seçimi, görev sürelerine ilişkin herhangi bir değişiklik yapılmamakta, Anayasa'da belirlenen esaslar ve diğer kanunlardaki esaslar buraya taşınmakta. Kurulun bağımsızlığı daha güvenceli hâle getirilmekte. Hiçbir organ, makam, merci ve kişinin Yüksek Seçim Kuruluna emir ve talimat veremeyeceği hususen belirtilmekte. Merkez ve taşra teşkilatı oluşturulmakta. Ayrıca, merkez teşkilatına ihtiyaca binaen yeni hizmet birimleri eklenmektedir. Tabii, işte, yakından ilgilenen arkadaşlarımız burada, milletvekillerimiz, seçim işleriyle çalışan arkadaşlarımız var, onlar biliyorlar ama belirtmek isterim: Yüksek Seçim Kurulu, tabii, sadece seçimlerden seçimlere çalışan bir kurul değil aslında. Türkiye'de odalar, borsalar seçimleri de dâhil olmak üzere -taşrada- bütün bunlarla ilgili olarak da Yüksek Seçim Kurulunun görev ve sorumlulukları var, ilçe seçim kurulları ve nihayetinde tabii, Yüksek Seçim Kurulunun. Dolayısıyla Yüksek Seçim Kurulu çoğumuzun tahmin ettiğinden, bildiğinden çok daha yoğun bir faaliyet gösteriyor ama çalışmalarıyla ilgili temel esasları düzenleyen 298 sayılı Kanun 1961 tarihli bir kanun. Yani o tarihten bu yana Türkiye'de çok önemli gelişmeler, bu anlamda Yüksek Seçim Kurulunun yöneteceği ve yargısal olarak karara bağlayacağı çok önemli yeni konular ortaya çıkmasına rağmen, bu çerçevede teşkilat yapısı bu şekilde devam ediyordu. Şimdi, onunla ilgili, biraz daha bunu güçlendiren burada teklifler var.

Yüksek Seçim Kurulu Başkanı ve hizmet birimlerinin görevleri yeniden düzenleniyor. Yüksek Seçim Kurulunun öngörülen teşkilat yapısına uygun şekilde yeni kadrolar ihdas edilmekte. Seçim müdür ve müdür yardımcılarının nüfusa kayıtlı oldukları ilçelerde görev yapamayacakları esası getirilmekte. Seçim müdür ve müdür yardımcılarının bir yerde altı yıldan fazla çalışamayacakları, görev süresi bitenlerin bölge esasına göre rotasyona tabi tutulacağı burada belirtilmekte. Bu konuda alt komisyonunda ve daha sonra burada da tartışmalar yapacağız. Ama bir kere ilçe seçim müdürlükleriyle ilgili kadroların önemli bir kısmı boş, vekâleten idare ediliyor. Bunun dışında bunlar çok eskiden beri belli kriterler belirlenmediği için -burada Yüksek Seçim Kurulundan arkadaşlarımız tabii sayısal verilere daha fazla hâkim, ben tahminî olarak, eski bilgilerime dayanarak söyleyeceğim- ilkökul mezunu ilçe seçim müdürlerimiz var, bir yerde yirmi sekiz yıldan fazla görev yapan ilçe seçim müdürlerimiz var ve ağırlıklı olarak da dört yıllık lisans mezunlarının sayısı oransal olarak daha az şu anda, toplama baktığımızda. Bu bakımdan ilçe seçim müdürleriyle ilgili hem birtakım kriterler -üniversite özellikle hukuk ve siyasal mezunu olma gibi bir kriter- bir de ayrıca nüfusa kayıtlı oldukları ilçede görev yapmama ve belli bir süre görev yapma gibi kriterler getiriliyor burada. Kurula görev alanıyla ilgili konularda yurt içinde ve yurt dışında... Malumunuz, yurt dışı işi daha yeni yeni Türkiye'nin gündemine geliyor ama Yüksek Seçim Kurulunun organizasyon şemasında buna dair -eski olduğu için- birtakım düzenlemeler, imkânlar yoktu, bu bakış açısıyla da bir düzenleme yapılıyor. Tabii, sandık kurulu başkanlarının ilçede görev

yapan kamu görevlileri arasından ilçe seçim kurulu başkanı ki ilçe seçim kurulu başkanı -malumunuz- ilçedeki en kıdemli hâkim oluyor, bu hâkim tarafından belirlenmesi esası; bir de müşahitlikle ilgili olarak bir düzenleme getiriliyor.

Burada genel olarak mevcut hükümlerin derlenmesi söz konusu. Arkadaşlarımızın da belirttiği gibi, tartışılacak hususlar olarak sandık kurulu başkanlarının belirlenmesiyle ilgili değişiklik ve müşahitlerle ilgili bir düzenleme, -düzenleme her zaman bir sınırlamadır aynı zamanda- bir sınırlama var. Bunlar alt komisyonda muhakkak tartışılacak.

Son olarak şunu ifade etmek isterim: Sayın Mithat Sancar Hocamızın belirttiği gibi, Türkiye 1950'den beri şaibesiz, dürüst seçimler yapan, yürüten bir ülke. Bu konuda zaman zaman tartışmalar olmuştur ama hepimizin, özellikle siyasetçilerin Yüksek Seçim Kurulu ve seçimlerle ilgili süreçlere, süreçler üzerinde bir şaibe, bir gölge, bunlar üzerinde bir istifham oluşturacak yaklaşımlardan da kaçınması gerekir. Elbette eleştirilerimizi teknik olarak yapabiliriz. Şunu ifade etmek isterim: İlçe seçim kurullarında siyasi partilerin temsilcileri var ve bunlar seçim kurulunun üyesi. İlçe seçim kurulları esasen seçimi yönetiyorlar, en yakın yönetim organı -tabiri caizse- onlar, ilk kararlar orada alınıyor, itirazlar ilk orada değerlendiriliyor. Burada siyasi partilerin, son seçimde en çok oy almış 5 partinin temsilcisi var ve bunların oy hakkı var, hâkimin başkanlığında toplanıyorlar. Daha sonra buraya itirazlar yapılabiliyor. Bu itirazlar il seçim kurullarında değerlendiriliyor. Burada da siyasi partilerin temsilcileri var, oy hakları bulunmamakla beraber, bu, hâkimlerden oluşan bir heyet -il seçim kurulu- ama müzakerelere katılabiliyorlar, izleyebiliyorlar. Yine Yüksek Seçim Kurulunda da aynı şekilde siyasi partilerin temsilcileri var, oy hakları yok ama bunların bütün müzakereleri takip ettiğini ve bunlara katıldığını biliyoruz. Dolayısıyla bu süreçler katılımcı süreçler düzenlemelerde, bu bakımdan Türkiye'deki seçimlerin işleyişiyle ilgili dürüstlüğe, şaibesizliğe, tartışmasızlığa sahip çıkmamız, bunu güçlendirecek düzenlemeler, teklifler tabii ki olabilir, bunlar üzerinde çalışmamız lazım. İşte, bunları çalışmak, değerlendirmek için de bir alt komisyon kuracağız. Bütün siyasi partilerimizin de bu yönde bir iradesi var. Ben de kısaca bunları ifade etmiş olayım.

Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım...

III.-KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

A)KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Teklifi (2/1929) (Devam)

ADALET BAKANI ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) – Sayın Başkanım, çok değerli milletvekilleri; ben de hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

Ben de 24 Kasım Öğretmenler Günü'nde tüm öğretmenlerimizin Öğretmenler Günü'nü tebrik ediyorum. Gerçekten hepimizin yetişmesinde emeği olan öğretmenlerimizdir ve onların da emekleri asla inkâr edilemez. Aramızda da öğretmen, öğretim üyeliği yapan arkadaşlarımız var, onların da ben Öğretmenler Günü'nü tebrik ediyorum ve vefat etmiş tüm öğretmenlerimize de Allah'tan rahmet diliyorum. Tüm öğretmenlerimize hayırlı, bereketli hizmetlerinin devamını da diliyorum.

Birkaç cümleyle ifade etmek isterim. Sayın Başkanımın da ifade buyurduğu gibi, geneli üzerinde bir konuşma yapmak şu aşamada... Komisyonun da değerli vaktini almak istemiyorum çünkü alt komisyonda bu tekrar değerlendirilecek, belki farklı bir şekilde değişiklikler olacaktır. Onun üzerine bütünüyle ilgili gerektiğinde yine Komisyonumuzla bunları paylaşız.

Yalnız, bir iki hususu ifade etmek isterim: Yüksek Seçim Kurulunun müstakil bir kanun içerisinde çalışmaması, farklı yerlerde farklı hükümlerle birlikte çalışması, faaliyetini icra etmesi gerçekten Yüksek Seçim Kurulu gibi bir anayasal organa yakışmıyordu. Bu anlamda Yüksek Seçim Kurulunun müstakil bir kanunu olmasının, bir teşkilat kanunu olmasının bu aşamada çok önemli bir gelişme olduğunu ifade etmek isterim genel itibarıyla.

Türkiye’de hangi iktidar gelirse gelsin, hangi seçim olursa olsun Türkiye demokrasisinin en önemli kazanımları seçimlerin şaibesiz, seçimlerin serbest ve özgür bir şekilde, dürüst bir şekilde yapılmasıdır; bu, Türkiye demokrasisinin en önemli kazanımıdır ve bugüne kadar her seçim için de böyle olmuştur. Elbette itirazlar yapılmıştır, Türkiye’de yapılan her seçimde itirazlar olmuştur ama asla hiçbir seçimde şaibe olmamıştır, bütün seçimler dürüst ve serbestçe bütün milletin iradesinin yansıdığı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Demokrasinin bu kazanımını da hepimizin koruması gerekmektedir.

Ben alt komisyonda bu anlamdaki itirazların ya da değerlendirmelerin yapılacağına inanıyorum. Sadece alt komisyona da belki bir katkı olur düşüncesiyle, Sayın Erkek’in söylediği, personellerin Adalet Bakanlığına ihtiyaç duyması hâlinde gönderilmesiyle ilgili bir hususta şunu ifade etmek isterim: Hâkimler ve Savcılar Kurulu Kanunu’nda, Danıştay Kanunu’nda, Yargıtay Kanunu’nda ve Anayasa Mahkemesi Kanunu’nda o teşkilat ya da yüksek mahkemenin ihtiyaç duymadığı personeli yani bir Çevre Bakanlığına, Tapu Genel Müdürlüğüne gönderemeyeceği için “Adalet Bakanlığına göndereyim...” Birçoğu zaten -sizler de biliyorsunuz- zabıt kâtipleri, seçim kurulunda çalışıyor. Bu teşkilat kanunu gelirse müstakil, kendi bu işle ilgili, yetkin, daha ehil bir seçim uzmanlığı ihdas edecek bir kuruluş ortaya çıkmış olacak ve hepimiz için, Türkiye demokrasisi için de çok önemli bir kazanım diye düşünüyorum çünkü seçimden seçime değil her zaman orada bu hukukla ilgili bir personel olacaktır. Dolayısıyla biz Adalet Bakanlığı olarak alt komisyonda ya da Komisyonda bu konuda “Adalet Bakanlığına vermeyelim.” denirse biz bundan memnun da olabiliriz, bizim bu konuda bir ısrarımız yoktur. Ancak hem teklif sahibi hem de diğer kanunlara da; Yargıtay, Anayasa Mahkemesine de bakılmış, Genel Kurulun, Meclisin iradesi yakışan yere, eğer bir ihtiyaç olması hâlinde Adalet Bakanlığına gitsin diye düşünülmüş. Yani bu konuda elbette onlar da nispeten yakın bir alanda çalıştığı için, belki bizim eski personelimiz olduğu için... Biz bu konuda Genel Kurulun, Komisyonumuzun iradesi neyse ona bakarız. Bu konuda bunu da ifade edeyim ki alt komisyonda değerlendirilsin.

Bir diğer husus, teklifteki “(Hâkim ve savcılar hariç) bütün memur, işçi ve hizmetlileri görevlendirebilir, bunular dışında da gerekli gördüğü kimseleri çalıştırabilir.” hükmü eleştiri konusu olmuştu. Bu, mevcut kanunun 31’inci maddesinde de aynen olan bir hüküm. Dolayısıyla şu ana kadar Seçim Kurulunun ihtiyaç duyduğu bir konu ki ve sorun da oluşmadı, hepimiz yaşıyoruz, oy pusulalarının taşınmasıdır, belki hizmettir, belki hizmet alımı, taşıyıcı tutacaktır, bu anlamda herhâlde ihtiyaç duyulduğu bir konu.

Bu hususla ilgili de -mevcut kanunda aynen olduğunu ifade ederek- ben Sayın Başkanımıza söz hakkı verdiği için ve siz çok değerli Komisyon üyelerimize de teşekkürlerimi sunuyorum.

Alt komisyondan sonra, yine umuyorum ki Yüksek Seçim Kurulumuza, Türkiye demokrasisine yakışacak şekilde, sizlerin de önerileriyle iyi bir ihtiyaç duyulan bir kanun ortaya çıkacak, Genel Kurulumuzun da tasvibine sunulacaktır.

Ben hepinizi tekrar saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, çok teşekkür ederim.

Sayın Mehmet Parsak, buyurun.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkanım, Komisyonumuzun kıymetli üyeleri, Sayın Bakanım, saygıdeğer basın mensupları; ben de sözlerimin başında hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum. Ben de diğer Komisyon üyelerimizin ifade ettiği gibi, bugün yaşamakta olduğumuz Öğretmenler Günü'müzü kutluyorum. Başöğretmenimiz Mustafa Kemal Atatürk'ten bu yana, hâlen hayatta olmasından memnun olduğum ilkokul öğretmenim de dâhil tüm öğretmenlerimizin Öğretmenler Günü'nü kutluyorum.

Şimdi, ben teklifin içeriğine dair burada herhangi bir şey söylemeyeceğim çünkü o yönde bir alt komisyon kurulması prensibi söz konusu. Orada o yönde birtakım değerlendirmeler ortaya çıktıktan sonra belki daha sağlıklı değerlendirmeler yapılabilir. Sadece yaklaşıma dair bir hassasiyetimi ifade etmek için bu sözü aldım.

Şimdi, seçim demokrasinin en önemli unsurlarından bir tanesi. Dolayısıyla güvenli bir seçim yapabilmek de teşkilatıyla, müesseseleriyle, kadrolarıyla bu anlamda son derece önemli, kıymetli. Böylesi önemli bir konuyu, şimdiye kadar da hiç teşkilat kanunu da olmadığı için, sadece bir önceki seçimi dikkate alarak veya bir sonraki seçime dair endişe duyarak değil de daha genel anlamda, önemli bir ihtiyacı karşılamak yaklaşımıyla değerlendirmek gerektiğini düşünüyorum. Onun için böyle bir ifrat-tefrit denklemine sıkıştırılmaması, hapsedilmemesi gerektiğini düşünüyorum. Bu önemli bir mesele. İktidarın, biraz önce Sayın Bakanın ifade ettiği gibi, eğer eksiklikleri varsa bunlar alt komisyonda giderilebilir veya yanlışlıkları varsa düzeltilebilir yaklaşımı o yönüyle bence takdir edilmesi gereken bir yaklaşım. Bu yaklaşım dâhilinde, bu kanun teklifiyle birlikte önümüzdeki seçimlere hazırlık yapıyor, doğrudan doğruya iktidarı güçlendirmeye yönelik bir şeyler oluyor gibi bir yaklaşımla değil de yani önerilerimizi getirip burada sağlıklı bir noktaya getirmek için... Bizim gördüğümüz kadarıyla, belki Anayasa'ya da temas etmesi gereken konular var ama bu ayrı bir çalışmanın konusu. Alt komisyon da dâhil olmak üzere bunlar önümüzdeki süreçte de değerlendirilebilir ama bunun her türlü siyasi mülahazadan ayrı olarak bu yaklaşımla değerlendirilmesi gereken önemli bir kanun teklifi olduğunu düşünüyorum ve çalışmalarımızın bu yönüyle demokrasimize katkı sağlmasına vesile olmasını Cenab-ı Allah'tan niyaz ediyorum.

Hepinizi de tekraren saygılarımla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Parsak.

Tabii, değerli arkadaşlar, başta seçim güvenliği olmak üzere birçok konu bu kanunda değil, daha sonra Anayasa değişikliğine uyum çerçevesinde gelecek olan seçim kanunlarında değerlendirilecek. O tartışmaların bir kısmını da belki büyük bir kısmını da esasen orada yapmış olacağız.

III.- ALT KOMİSYON

A) ALT KOMİSYONA SEVKLER

1.- Yozgat Milletvekili Yusuf Başer ve arkadaşlarının Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Teklifi'nin (2/1929) alt komisyona sevk edilmesine ilişkin önergesi ile alt komisyonun çalışma konusuyla ilgili yazışma yapması, ihtiyaç duyacağı diğer işleri ifa etme konusunda yetkili kılınmasına ilişkin karar

BAŞKAN – Şimdi, alt komisyon kurulmasıyla ilgili bir önerge var, bunu okutup oylarınıza sunacağım.

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/1929) esas numaralı Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Teklifi'nin, daha ayrıntılı bir şekilde incelenmek amacıyla alt komisyona havale edilmesini arz ve teklif ederiz.

Yusuf Başer
Yozgat

Murat Emir
Ankara
Oktay Öztürk
Mersin

Mithat Sancar
Mardin

Gerekeçe:

(2/1929) esas numaralı Kanun Teklifi üzerinde ayrıntılı bir inceleme yapılması yararlı olacaktır.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, bu teklifle ilgili bir alt komisyon kurulmasını, alt komisyonun çalışma konusuyla ilgili yazışma yapma ve ihtiyaç duyacağı diğer işleri ifa etme konusunda yetkili kılınmasını oylarımıza arz ediyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi, alt komisyonumuz 9 kişiden oluşacak. Daha önceden biliyoruz, bütün partilerimizden en az 1 üyenin bulunması için... AK PARTİ 5, Cumhuriyet Halk Partisi 2, HDP 1, MHP 1. Hemen burada komisyonumuzu oluşturalım.

AK PARTİ’den Sayın Abdurrahman Öz, Sayın Muhammet Emin Akbaşoğlu, Sayın Zekeriya Birkan, Sayın Murat Alparslan, Sayın İbrahim Halil Fırat; Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Muharrem Erkek, Sayın Murat Emir; HDP’den Sayın Erol Dora; Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Mehmet Parsak.

Böylece, değerli üyelerimizden alt komisyonumuz oluşmuştur. Öğleden sonra iki uygun mudur? Toplantı yapılsın da komisyon çalışmalarına başlasın. Saat 14.00’te...

Buyurun Muharrem Bey.

IV.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Alt komisyon toplantısının 27 Kasım 2017 Pazartesi günü yapıp yapılamayağı konusunda görüşmeler

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Sayın Başkanım, amacımız kesinlikle başka bir şey değil, tamamen iyi niyetle söylüyorum, Murat Bey’in de benim de... Bilmiyorum diğer milletvekillerinin durumunu da biz biliyorsunuz kongreler sürecindeyiz, bugün, cumartesi, pazar çok yoğun kongrelerimiz var hepimizin. Biliyorsunuz, kongrelere katılmak çok çok önemli. Bunu pazartesi başlatalım. Gerçekten katılmamız, katkı vermemiz, ciddi bir çalışma yapmamız mümkün olmayacak. Hem daha sağlıklı bir inceleyelim. Pazartesi olmasında da bir sakınca yok yani pazartesi veya salı, sizin uygun göreceğiniz bir tarihte yapalım. Zaten, herhâlde hemen hemen bir günde bitecek bir çalışma yani öyle gözüküyor, en fazla iki gün olur, bir ya da iki günde bitecek bir çalışma. Bu konuda anlayış gösterirseniz çok mutlu oluruz yani katılmamız mümkün olmayacak.

BAŞKAN – Hocam, buyurun.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Sayın Başkan, aynı kaygılar bizim için de geçerli. Ben yarın Meclis heyetiyle yurt dışı seyahatine gidiyorum. Diğer iki arkadaşımız Ankara dışında ve ancak pazartesi gelebiliyorlar. Dolayısıyla toplantı pazartesi gününe konulmasa, daha erken bir tarihe konulsa katılmamız mümkün olmayacak. Biz de aynı gerekçelerle ilk toplantının pazartesi yapılmasını rica ediyoruz.

BAŞKAN – Şimdi, değerli arkadaşlar, malumunuz Meclisimizin gündemi bütçeyle biraz bağlantılı olarak düşünülüyor. Bu konuda bütçe gelmeden önce bunun görüşülmesi... Çünkü meclis gündeminde de bu olmadığı takdirde başka bir gündem maddesi yok bu anlamda kanunların görüşülmesiyle ilgili. Bunu sanıyorum grup başkan vekillerimiz de müzakere etmişlerdi, bana aktardıkları zaman. Biri bu.

İkincisi de şu: Komisyonlarımızın bu birinci dönem çalışma süresi 28 Kasım'a kadar yani salı gününe kadar. Salı günü komisyonlar yeniden Genel Kurulda seçilecek, oluşturulacak. Dolayısıyla bu çalışmanın bu devre komisyonların çalışması içerisinde olmasını, o anlamda bir kesintiye uğramamasını temin bakımından da bunu düşündük. Öbür türlü, komisyon tabii oluşuktan sonra Başkanlık Divanının yeniden kurulması ve daha sonrasındaki süreç bu sefer bir hafta daha bu işi geriye atmış olacak.

Dediğiniz gibi, bugün bir başlanır, zaten bugün buradayız, bunun için geldik, bu toplantı için. Daha sonra siz alt komisyon olarak çalışmayı planlıyorsunuz.

Bu bakımdan, ben ikide...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Çalışacağız, önergeler hazırlayacağız.

BAŞKAN – Şüphesiz.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) - Pazartesi de bitebilir bu, hazırlıklı olursak pazartesi daha çabuk bitiririz.

BAŞKAN – İşte, bugün, hemen öğleden sonra bir komisyon bir planlama yapar, takvim, burada. Diğer arkadaşlarımız da burada; Yüksek Seçim Kurulundan, Adalet Bakanlığından, Maliye Bakanlığından, bu konuda teknik destek vermek için, onlar da alt komisyon çalışmalarında bulunacaklar. Bakın, saat ikide bir toplantı yaparsınız, takviminizi artık bundan sonra bağımsız olarak, alt komisyon olarak sürdürürsünüz.

Ben teşekkür ediyorum katılan arkadaşlarımıza.

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyurun Murat Bey.

MURAT EMİR (Ankara) – Ben, Sayın Parsak'la hiç böyle polemığe girmekten hazzetmiyorum; saydığım, sevdiğim bir arkadaşımız...

BAŞKAN – Onu açmayalım isterseniz.

MURAT EMİR (Ankara) – Girmeyeceğim zaten, yok, girmeyeceğim.

Bu sefer sizin bıraktığımız yerden devam edeceğim Sayın Parsak. Yani önemli bir şeye...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Şaşırdım doğrusu.

MURAT EMİR (Ankara) – Evet, evet, şaşırın diye söyledim.

Önemli bir şeye temas etti, hatta bana da sanki dokundurdu, dedi ki: “Acele seçim telaşıyla bu önemli kanunu güme götürmeyin.”

BAŞKAN – Ama hiç bahsetmediniz... Size öyle dediğini düşünmedik hiç.

MURAT EMİR (Ankara) – “Ciddi bir kanun geliyor, olmayan bir kanun geliyor, katkı verelim ve bu, Türkiye'nin sağlam yapılı bir Yüksek Seçim Kurulu kanunu olsun.” dedi, isabetli söyledi.

Şimdi, size de katılıyoruz biz yani sıkışıklığı da görüyoruz ama pazartesi yapalım, biz bu muhalefet şerhleri vesaire yazma sürelerini daraltalım yani o süreye biz gene uyalım ama bu konuda, cidden, değişiklik önergeleri hazırlayacağız, hazırlık yapmamız gerekiyor, bugün Öğretmenler Günü, etkinlikler ve programlar var, hepimizin vardır. Yani o konuyu tekrar dikkatinize sunmak istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Sayın Başkan, çok kısa...

BAŞKAN – Hocam, buyurun.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Murat Bey'in de belirttiği gibi, gerçekten, pazartesi erken saate, saat on bire alırsanız... Yani şöyle fiili bir durum var: Bugün bizden kimse katılamayacak. Ben bugün katılabiliyordim kendimi önerseydim ama yarın, öbür gün ve salı gününe kadar yokum. Dolayısıyla, bir üyemiz bulunsun diye biraz önce işte telefon trafiği yaptım ve Erol Bey'in ancak pazartesi buraya gelebileceğini öğrendim, şu an burada değil. Yani pazartesi erken saatte başlar. Bizim sarkıtma, uzatma gibi bir niyetimiz kesinlikle yok. Çalışmalar olgun bir şekilde yapılır, zaten başlamış çalışma salı günü bitirilebilir.

BAŞKAN – Pazartesi, o zaman, alt komisyon biter, bu komisyonun toplantısı için vakit kalmayacak salıya. Salı da değişiklikler olursa üyelerde, ondan dolayı bir şey yaşayabiliriz yanılmıyorsam.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Salı sabah toplanırız.

BAŞKAN – Grup toplantıları falan diyeceksiniz sonra.

Hocam, o zaman isterseniz siz iştirak edin bugün.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Ben iştirak etsem sonraki toplantılara katılamayacağım, bitmeyecek. Yani ben sadece bugün divanın seçimine ve programın belirlenmesine vekâleten katılabiliyim, o da mümkünse ama...

BAŞKAN – Tabii, vekâleten katılırsınız.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Yani sadece planlamaya katılabiliyim, vekâleten ama çalışmaya Erol Bey katılacağı için bunu pazartesine bırakmak gerekiyor. Keşke ben yarın da burada olabilseydim katılırdım çalışmaya.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, bir cümleyle bir şey ifade edebilir miyim?

BAŞKAN – Mehmet Bey, buyurun.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına, söz konusu alt komisyonunda bugün de toplantı mümkünse olabilir, pazartesi de imkân dahilindeyse yapılabilir. Bizim için değişen bir durum yok, onu ifade etmek istedim.

BAŞKAN – Şimdi, bu konuyu biz tabii değerlendirdik de onun için, ben ona binaen biraz da bir mutabakat yaklaşık bulunduğu için böyle bir şey önerdim. Dolayısıyla, alt komisyonumuz saat 14.30'da toplansın, ondan sonra programı yapar.

Ben katılımınız için çok teşekkür ediyorum. Alt komisyondan sonra da yine Komisyonumuz, inşallah, pazartesi günü bu işte mesafe alır.

Hepinize hayırlı günler diliyorum.

Teşekkür ederim.

Kapanma Saati: 12.14